

передтечею аналітичної діяльності та не втратили своєї актуальності дотепер. Античний філософ не тільки розмежував аналітику й дослідництво, а й спрогнозував виокремлення аналітики як самостійного роду діяльності.

Доктринальне бачення сутності поняття є більш модернізованим порівняно із тим, що наводиться у мовних словниках. Так, Ю. П. Сурмін з опертям на думку інших вчених виділяє два його основних значення [4]. Перше з них базується на діяльнісному підході, за якого аналітика являє собою «галузь діяльності, що стрімко розвивається і базується на одержанні інформації за допомогою аналітичних методів для потреб практичної діяльності». Друге орієнтовано на інституціоналізацію поняття й ототожнення його із прикладною дисципліною, яка «використовує множинні методи дослідження й аргументації з метою розробки принципів і методів підготовки, прийняття і здійснення публічно-політичних рішень у проблемних ситуаціях, що є суспільно значущими».

Вчений цілком слушно зауважує, що «аналітику не можна ототожнювати з аналізом. Вона являє собою специфічне суспільне явище, а не тільки інструмент розумової діяльності людей. Це складне поліструктурне утворення, яке можна розглядати з позиції діяльного, інституціонального, організаційного, ціннісного, гносеологічного, а також технологічного підходів» [5].

Неприйнятно ототожнювати і аналітику з аналізом, і зводити аналітику лише до діяльності, як це робить А. С. Баронін [5, с. 64]. Подібне бачення безпідставно звужує та перекручує семантику поняття.

Більш обґрунтованою вважаю дефініцію, що розглядає аналітику як цілісну «сукупність принципів методологічного, організаційного й технологічного забезпечення індивідуальної й колективної розумової діяльності, що дає змогу ефективно опрацьовувати інформацію з метою вдосконалювання якості наявних і надбання нових знань, а також підготовки інформаційної бази для ухвалення оптимальних управлінських рішень» [6, с. 28].

Безумовною перевагою наведеного визначення є вказівка на інтеграцію методології, організації й технології. Принагідно зазначу, що важливим є не тільки виділення з-поміж ряду принципів цих трьох елементів, а й порядок їх слідування. Першість *методології* зумовлюється суттєвістю вибору аналітиком провідної концепції, системи підходів до роботи з відбором, осмисленням, інтерпретацією накопиченого матеріалу. *Управління* цим процесом реалізується через організаційну компоненту. У той же час було б не вірним зводити *технологічну* складову лише до застосування певного програмного забезпечення. Йдеться про загальну технологію діяльності й алгоритмізацію дій експерта чи групи аналітиків. Останній аспект у дефініції реалізується через вказівку на індивідуальну та колективну діяльність.

Отже правильне розуміння змісту поняття „аналітика” може слугувати подальшим поштовхом до розроблення законодавства у сфері аналітичної діяльності.

Список використаних джерел: 1. Етимологічний словник української мови в семи томах / Гол. Редактор О. С. Мельничук. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. 1. – 631 с. 2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. І голов.ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с. 3. Новий словник іншомовних слів. Укладання і передмова О.М.Сліпушко, 20 000 слів. – К.: Аконті, 2008. – 848 с. 4. Сурмін Ю. П. Аналітика державного управління: сутність і тенденції розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej5/txts/06sypdsv.htm>. 5. Баронін А.С. Аналіз і прогноз у політиці та бізнесі. / А.С.Баронін. – Київ: Видавець Паливода А.В., 2005. – 128 с. 6. Курносов Ю. В. Аналітика, методологія, технологія и організація інформаційної аналітичної роботи / Ю. В. Курносов, П. Ю. Конотопов. – М. : Русаки, 2004. – 512 с.

МІЛОВА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

(Україна, м. Кропивницький)

ДО ПИТАННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ОСНОВ ДУХОВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Духовна безпека розглядається як підсистема єдиної системи національної безпеки і включає культурну та ідеологічну безпеку. Правову основу забезпечення національної безпеки України

складають Конституція України, закони «Про національну безпеку України», «Про Раду національної безпеки і оборони України», Стратегія національної безпеки України тощо.

Національна безпека являє собою захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. Національними інтересами є життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [1].

Серед національних інтересів виділяють інтелектуальні та духовні життєво важливі цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні. Так, об'єктами культурної та ідеологічної безпеки, як підсистем національної безпеки, є духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні цінності.

Загрозами національній безпеці України, згідно чинного законодавства України, виступають явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України (п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» [1]).

Відповідно до чинної Стратегії національної безпеки України, яка була затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року актуальними загрозами духовній безпеці, а отже і національній безпеці та інтересам держави, в першу чергу визначалися агресивні дії Росії спрямовані на розпалювання міжетнічної, міжконфесійної, соціальної ворожнечі і ненависті, сепаратизму і тероризму; приниження української мови і культури, фальшування української історії тощо. Крім того, загрозами визначалося відсутність чітко визначених стратегічних цілей, пріоритетних напрямів і завдань науково-технічного розвитку України [2].

Крім того, можемо деталізувати та уточнити перелік загроз духовної безпеки України, які продовжують існувати тривалий час та в умовах військової агресії, проведення реформ і економічної кризи стають ще більш актуальними. Це такі загрози як:

- можливість виникнення конфліктів у сфері міжетнічних і міжконфесійних відносин, радикалізації і проявів екстремізму в діяльності деяких об'єднань національних меншин і релігійних общин;

- зниження можливостей здобування якісної освіти представниками бідних прошарків;

- прояви моральної та духовної деградації суспільства;

- наростаюче науково-технологічне відставання України від розвинених країн;

- неефективність державної інноваційної політики, механізмів стимулювання інноваційної діяльності;

- зниження внутрішнього попиту на підготовку науково-технічних кадрів для наукових, конструкторських, технологічних установ і високотехнологічних підприємств, незадовільний рівень оплати науково-технічної творчості, падіння її престижу, недосконалість механізмів захисту прав інтелектуальної власності;

- відтік учених, фахівців, кваліфікованої робочої сили за межі України тощо.

Тим самим духовна безпека виступає якісною характеристикою стану суспільства в аспекті його духовно-етичної та світоглядної спроможності, потенціалу базових цілей і цінностей, балансу індивідуальних, групових і соціальних інтересів, функціональної узгодженості політичних інститутів, ідеології та культури

На сучасному етапі розвитку української держави загроза ідеологічній безпеці залишається. Оскільки навіть в демократичному суспільстві плюралізм ідеологій повинен мати певні кордони, знаходитися в межах єдиної конституційної основи. Інакше полярні ідеології стимулюватимуть поляризацію самого суспільства, сприятимуть його дезінтеграції і зростанню соціально-політичної напруги [3, с.41-42]. Прикладом тому може служити сьогодні неоднозначна оцінка, як світовим співтовариством, так і українським суспільством, основних постулатів комуністичної ідеології. Про це свідчить складний процес декомунізації в Україні, що надав новий поштовх для поляризації і без того розрізненого українського суспільства.

Варто відмітити ідеологічний характер внесених змін до Конституції України у лютому 2019 року щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору [4]. Підкреслюючи важливість означених змін все ж варто зауважити на необхідності зняття ідеологічної загрози щодо реалізації даного курсу у майбутньому. Для цього варто включити ці положення не лише до

преамбули Основного Закону України, а й до першого розділу Конституції України - «Загальних засад» дотримуючись конституційної процедури внесення таких змін до розділу першого, які мають бути затверджені всеукраїнським референдумом (ст. 156 Конституції України) [5].

Загрозу духовній безпеці несе в собі релігійне питання, а саме в аспекті взаємодії держави і релігії, держави і релігійних організацій. Адже духовно-релігійна складова національної безпеки України – це стан релігійно-церковного життя нації (її державно-церковних, міжцерковних і внутрішньоцерковних взаємин), що є, або при певних обставинах може бути загрозою національним інтересам держави, стабільному розвитку суспільства, гарантуванню прав і свобод громадян [6].

Характер і зміст державної ідеології повинні виключати зведення її до конфесійної моделі («православна ідеологія»), яка б неминуче перетворилася на стимул-реакцію дезінтеграції суспільства за конфесійною ознакою; до етнокультурної моделі («ідеологія, заснована на етнічних відмінностях»), яка стимулювала б міжетнічні протистояння; домінування державної ідеології не повинне перетворюватися на ідеологічний монізм і монополію, воно повинне базуватися не на тиску адміністративного ресурсу, а на вільній перевазі населення її як національна ідеологія, для чого остання повинна володіти реальною привабливістю своїх цінностей і соціального проекту [3, с. 17-18]. Тому подібного роду пропозиції навряд чи можуть бути однозначно оцінені і підтримані сучасним українським суспільством в умовах існування більше 30 тисяч релігійних організацій, суспільств різних церков і конфесій. При цьому варто відзначити справедливою думку деяких учених, що рівність релігій перед законом встановлена в законодавстві і знаходить свій прояв більшою мірою в державно-правових стосунках. У суспільних же стосунках релігії та їх організації не завжди мають рівнозначне відношення з боку населення. Не є виключенням і Україна, історичний розвиток якої більшою мірою пов'язаний з православною церквою, яка істотно і активно впливала на формування українського етносу і державності, консолідацію населення в національно-визвольній боротьбі. Тому в Україні діяльність православної церкви має більшу довіру населення, політичних і суспільних діячів, порівняно з діяльністю інших релігій та конфесій. Закріплення ж виняткової ролі православної церкви на конституційному рівні, як це має місце в деяких країнах (наприклад, ст. 8 Конституції Грузії) [7], вимагає ґрунтовного науково-теоретичного обґрунтування і, фактично, набуває дещо іншого концептуального підходу до питанням взаємодії держави і церкви.

В цілому культурна та ідеологічна безпека як прояви духовної безпеки можуть безпосередньо впливати на стан національної безпеки України і проявлятися в найбільш важливих сферах життєдіяльності суспільства: політичній, економічній, соціальній, військовій, інформаційній та інших, що має колосальне значення в процесах інституціоналізації та конституювання основ конституційного ладу України.

Список використаних джерел: 1. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 20.03.2020). 2. Стратегія національної безпеки України : затв. Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n7> (дата звернення: 20.03.2020). 3. Беспаленко П. Н. Духовная безопасность в системе национальной безопасности современной России: проблемы институционализации и модели решения : автореф. дисс. на соискание научн. степени д-ра полит. наук: 23.00.02. Ростов-на-Дону, 2009. 56 с. 4. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 07.02.2019 р. № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#n2> (дата звернення: 20.03.2020). 5. Конституція України від 28.06.1996 р.; в ред. від 03.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 20.03.2020). 6. Петрик В. М., Остроухов В. В. Сутність духовно-релігійної складової національної безпеки України. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/natural/sitsbo/01-22/01-22.pdf (дата звернення: 20.03.2020). 7. Конституция Грузии от 24 августа 1995 года. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/30346?publication=35> (дата звернення: 20.03.2020).